

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

CUPRINSUL:

Ion Dragoslav: Cămătarul, nuvelă.

Elena Farago: Schițe, poezii.

Octav Minar: Grigore Manolescu,
articol.

T. Murășanu: Poezie, versuri.

D. M.: Cronică documentară:
Apendicita.

Volbură Poiană: Domnița, poezie.

Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.

FLORI DE-O ZI:

A. C.: Geniul.

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRAȚII

„COSINZEANA“

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALA

Revista „Cosinzeana“ e astăzi cea mai bine îngrijită revistă literară pentru publicul românesc din Ardeal și Ungaria și prin ieftinătatea ei, cea mai potrivită a fi răspândită în familiile românești. Apare regulat în fiecare sâmbătă și pe lângă articole îndrumătoare de actualitate, aduce alese novele, schițe, poezii, originale și traduceri, și o mulțime de ilustrații din evenimentele însemnate ale zilei.

Colaboratori ai revistei sunt:

Ion Agârbicean, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, Adrian Corbul, A. Cotruș, Ion Dragoslav, R. S. Dragnea, P. Dulfu, Victor Eftimiu, Elena Farago, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Ion Al-George, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, Corneliu Moldovan, Chiru Nanov, Oreste, V. C. Osvadă, Ecaterina Pittiș, Volbură Poiană, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, M. Săulescu, I. U. Soricu, Henri Stahl, Vasile Stoica, D. Tomescu, G. Todica, Viora din Bihor și alții.

ABONAMENTUL

e mai mic ca la oricare revistă românească de felul acesta, și anume:

<u>Pentru Austro-Ungaria</u>	{	pe un an 12 cor.
		pe 1/2 an 6 „
		pe 1/4 an 3 „
<u>Pentru străinătate</u>	{	pe un an 20 „
		pe 1/2 an 10 „
		pe 1/4 an 5 „

Pe lângă acest mic abonament, revista *Cosinzeana* împarte abonenților săi premii de cărți, ce nu mai face nici o altă revistă românească. Sortează între abonenții cari plătesc până în 15 Februarie n. 1913 întreg abonamentul

25 biblioteci à 10 coroane,

compuse din cele mai alese noutăți literare, apărute în anii din urmă.

FAVORURI SPECIALE

Abonenților, cari plătesc la an abonamentul cu 15 cor., în loc de 12, li se dau următoarele

patru volume gratis:

Ion Agârbicean: „Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Alexandru Ciura: „Amintiri“ . . . . „ 1·60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ . . . . „ 1·50

Acest favor se acordă și abonenților, cari plătesc înainte pe jumătate de an 7 coroane 50 fileri, iar pe un pătrar de an 3 cor. 75 fil. În cazul acesta însă capătă numai un volum, respective două.

Cărțile se trimit îndată ce abonamentul e plătit.

□ □ □

Abonenții vechi, cari până în 15 Februarie 1913 plătesc întreg abonamentul pe anul viitor și ne trimit încă un abonament nou de 12 cor., capătă gratis patru cărți, pe cari și le pot alege după plac din următoarele:

Ion Agârbicean: „Schițe și povestiri“ cor. 2—
Victor Eftimiu: „Poemele singurătății“ „ 2—
Al. Ciura: „Amintiri“ . . . . . „ 1·60
Liviu Rebreanu: „Frământări“ . . . . . „ 1·50
„Almanahul scriitorilor dela noi“ . . . . . „ 1·60
Ermil Borcia: „Versuri flușturate“ . . . . . „ 0·60
„Cele mai frumoase“, poezii populare „ 0·60

□ □ □

Rugăm pe toți abonenții noștri să binevoiască a răspândi revista „Cosinzeana“ între cunoscuți și prieteni, ca pe cea mai bine îngrijită și cea mai ieftină revistă literară ilustrată săptămânală.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Abonamentele se plătesc înainte.

Administrația în Orăștie—Szászváros.

COSINZEANA

REVISTA LITERARA ILLUSTRATA... REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORAȘTIE, 9 Martie n. 1913.

Nr. 10.

CĂMĂTARUL

ION DRAGOSLAV

E vară, prin Iulie, căldura soarelui arată la termometru 29 grade deasupra lui zero. Târgul intră într-o molișeală de baie, doar biurourile și tribunalele mai lucrează, lumea a fugit la munți, lumea bună, lumea cu dare de mână. Cu toate acestea e lume care n-a plecat, dar care are de gând să plece, și alta care nu poate, din cine știe ce împrejurare, și mai cu seamă din aceea a banului. Și între acești, care nu pot, e și Victor Vasiliu, cu familia, din str. Foișor nr. 30. A fost în vremea lui mare negustor de sticlărie și faianțerie, dar cu timpul s-a lăsat și a pus banii bine și a început a tăia cupoane. Sta bine, aveă o casă cu un etaj în str. Bibescu nr. 15, bine mobilată, un băet eră judecător, o fată absolvise conservatorul la pian, alt băet eră student la drept și o fată în pension.

Dar într'o zi, ce i-a venit să cumpere niște locuri virane, să facă case, să le pue la credit și banii să-i specule, și a găsit niște arhitecți, niște antrenori de i-au făcut planuri. Dar arhitecții ce planuri i-au făcut și antreprenorii cum l-au scos la material, că se trezi, că zidurile is gata, dar mai trebuiesc bani pentru zugrăvit uși și ferești. Banii toți îi băgase în clădire. Aleargă în sus, aleargă în jos, găsi pe bancherul Jaques Aron din str. Smârdan, și împrumută, cu poliță de optsprezece la sută, zece mii de lei.

Jaques Aron eră știut de cămătarul cel mai înverșunat și da bani mai mult pe amaneturi de aur și argint, și nu eră zi ca la o judecătorie din oraș ori la o secție de tribunal să nu aibă daraveri de judecată sau autentificări de acte de creanță, obligații și altele și altele. Pentru asta aveă un avocat, un procurist, care îi ținea conturile și un specialist în primirea amaneturilor.

S-a însurat de trei ori, pe două femei le-a luat cu zestre, dar ce a făcut, ce a dres, că în câțiva ani repede-repede le-a pus bine, pe cea de a treia a luat-o de 19 ani, tânără, frumoasă și voinică și fără parale,

care în loc să slăbească, mai mult se îngrășă. Vara o trimitea la băi, dar el nu se ducea decât sâmbătă sara și venea luni, iar toată săptămâna stă la contuar, cu spatele înaintea unei case de fier cât un dulap, desbrăcat de haină, că eră gras și bonduc, cu favorite a la Bismarc și cu burta ca un balon, se zvonea că are peste milion, dar și eră neînduplecat, nu amână pe nimeni, fără să mai dea ceva din datorie, și nu ertă pe nimeni nici de cinci parale. Și tocmai la el căzuse Victor Vasiliu. Așa îl dusesse norocul, și de i-a dat bani, eră că știă, că are case, că fusese negustor, că are bani. Și numai așa și-a mântuit omul casele, le-a pus la credit, a luat bani, a mai plătit datorii, a plătit și datoria lui Jaques Aron, însă a mai rămas să-i dea procentele care se urcaseră dela cinci sute la șapte sute de lei, pentru asta i-a dat bancherul o poliță.

Dar nenorocire, anul de sămănături a fost rău, și multe case din București au rămas neînchiriate, iar a lui două corpuri de casă au rămas fără chiriaș. Creditul îi făcū o somație, Vasiliu scoase din banii ce-i mai aveă și plăti ratele pe un an, care se urcaseră la câteva mii de lei. Asta a fost ca și cum i-ar fi scăzut din suflet. Al doilea an abia le putū da cu un preș care nu putea plăti nici ratele. Din bani mai cheltuisese cu mărunțișuri, cu multe de toate și nu mai putū achita restul de rate, așa că veni creditul într'o zi și îi luă casele.

La asta alergară creditorii, între cari și Jaques cu polița de șapte sute, și îl declarară în stare de faliment. Vasiliu s-a învoit cu toți, dar Aron n-a vrut să intre la tablou și l-a urmărit pe cale civilă. Îi secuestră lucrurile și i le puse în vânzare. Și în ziua cea călduroasă, eră chiar ziua de vânzare a celor secuestrate și Vasiliu nu aveă un ban în casă, tot amanetase să trăiască; le mai rămăsese mobila. Fetele și femeia erau desnădăjduite și mereu îl cicăleau că le-a nenorocit. El tăcea, nădăjduise să-și scape măcar mobila din casă, a scris băetului, judecătorului, să facă ce-a face să-i trimită măcar două sute de franci. El îi răspunse că până peste o săptămână nu poate. Cu o săptămână înainte se duse la bancher, se rupă, a-

cesta îi spuse că până nu-i dă ceva parale, nu-l poate amâna. Se duse la prietini, se rugă, însă unii, fiind vară, erau în petreceri pe la țară și băi, alții au răspuns că n-au. O singură nădejde îi rămase: contestația. Și care se hotărî chiar în ziua vânzării dimineța, și prin care cerea scoaterea lucrurilor de sub sechestra, fiind averea nevestei, însă neputând dovedi cu nimic, ceru o amânare de câteva zile, ca să vedea, însă judecătoria nu se învoi și îl osândi și la douăzeci de franci cheltueli de judecată.

Asta i-a fost ca și cum i-ar fi dat cu un ciocan în cap, și tot sufletul par'că fugi din el, și rămase zăpăcit. Totuș nu se dădă biruit, încă o lumină se strecură în sufletul lui și în lumina aceea se zugrăvi chipul șefului de portărei, un om gras, nalt, cu favorite albe și plin de vorbă și de milă.

Se duse la el și-l rugă să mijlocească la ovreu, să-l mai amâie câteva zile.

„Da, — îi zise *executorul legii*, — eu voiu mijloci. Te înțeleg foarte bine. Da până atunci, mai du-te la el, că eu îl știu că-i foarte neînduplecat. Eu i-oi spune, dar dacă nu s-a învoi față de dumneata, eu știu că de geaba îi vorbesc“.

Și Vasiliu plecă abătut la bancher, care tocmai atuncea vorbea cu procuristul lui, să-i vândă tot.

„Domnule Jaques, — se milogi el. — Lasă-mă măcar două zile, că, mă crezi, din toată averea mea, doar cu atâta am rămas. Știi dumneata ce avere am avut eu și acum n-am nici ce mânca.“

— Nu pot, domnule Vasiliu, nu pot, — îi zise nepăsător, — și eu am afacerile mele și uite și eu îs dator și mie îmi cer alții. Nu mai departe, mâne, trebuie să plătesc niște polițe la bancă; nu pot, crede-mă că nu pot! Te-am așteptat atâta vreme, cred că e timpul să se isprăvească odată, chiar de aș lua pe lucruri mai nimic. M-am săturat!... Dumneata în loc să vii să-mi dai la prăvălie vreo trei sute de lei, mi-ai făcut contestație, crezând că mă sperii, și ai văzut ce rezultat a avut, că ai pierdut pe toate căile și banii i-a păpat avocatul. Acuma nu pot să-ți fac nimic, decât, să-mi faci rost de parale, că de nu, nu am ce-ți face decât să urmez căile legale.

— Dar n-am, dle Jaques, n-am, păcatele mele, — grăi plângător Vasiliu, — n-am. Uite, mă crezi, de când am primit hârtia de vânzare, nici nu pot mânca nici dormi, îmi vine să înebunesc, nu altceva. Uite, încă două zile să mă păsuești, până vine băetul meu dela Craiova, și el scoase scrisoarea și i-o arată, dar Jaques, doar își aruncă ochii asupra hârtiei, grăi:

„Domnule Vasiliu! Eu v-am spus odată: nu pot și nu pot...“

— Domnule Jaques! Dumneata ști bine că am dat o poliță de cinci sute, au crescut șapte și nu zic că nu plătesc, dar dacă n-am acum; uite, dacă mai am decât atât, — și Vasiliu băgând mâna în buzunar scoase o monedă de douăzeci de bani, — să n-am parte de femeia și copiii mei, să nu-i văd, de nu spun adevărul.

— Domnule Vasiliu, — zise Jaques, uitându-se cu ochi streini la el, — am spus-o și și-o *repet*, că nu se poate, nu se poate, dacă azi până la două nu-mi aduci 100 lei cel puțin, din datorie, nu-ți las un scaun din ceea ce am sequestrat!...

— Domnule Jaques, — făcî Vasiliu, cu glasul în lacrimi, — pentru Dumnezeu...

— Nu se poate, — făcî Jaques.

— Vai, ce mă fac!“ Și Vasiliu se izbi cu palma peste obraz, după care eși, ștergându-și două șiruri de lacrimi, și începî a da din mâni și a bodogăni: „Auzi, după-ce mi-a mâncat averea cu poliți și mi-a luat casele creditul, acum vor să-mi ia și boarfele“, și începî a plânge și prin mintea lui treceau toate câte s-au întâmplat și se găsea că n-a avut noroc, și că el e vinovatul: „Ce sunt vinovați copiii, — își zise el, — să tragă atâtea, ce mi-au făcut?“ Și gândind așa, mergea împletindu-se și cu mâna la cap. Trecătorii se uitau lung la dânsul și întrebători. Unii ziceau că e beat, și râdeau; alții, că e nebun; alții dădeau din cap nedumeriți, chiar cunoscuții se dădeau deoparte și ziceau: „Aista e fostul comersant Vasiliu, da rău a mai ajuns. Uite-l cum merge“.

În lipsa lui de acasă, femeia se preumblă cu un șal în spate prin casă și nu-și găsea astâmpăr, îi bătea inima a gol și a tâmplare dureroasă; fetele stăteau tăcute și nu îndrăzneau să vorbească, ci mereu se uitau pe fereastră, eșeau în poartă, cercetau drumurile, iar când l-au văzut par'că le-a pișcat de inimă, tatăl lor nu mai pășea ca de obicei, ci cu ochii în pământ și când călca par'că da să cadă.

„Vine, vine, mamă“, ziseră fetele cătră bătrână.

Cucoana Irina se uită pe fereastră și încrunță din sprincene și par'că îi căzî un bulgăre rece la inimă, niciodată nu l-a văzut venind așa, și rămase gânditoare cu capul în palmă, neîndrăznind să se uite împrejur. Aproape de casă Vasiliu își dădî seamă de el, și își zise:

„Ei și. Ce am să mă fac? Doar...“

Și intră în ogradă, dar el nu se vedea că eră galben la față, însă fetele îl pricepură și îi eși în cale:

„Tată dragă!...“

Cucoana Irina se ridică speriată și veni la el și îi apucă mâna:

„Măi omule, ce s-a întâmplat, de ești așa la față? Nu a vrut ovreiu să te îngăduie, hai?“

— Vai de noi, — șoptiră fetele, — ce rușine!“ Și își frângeau mâinile de desnădejde.

El le pricepî sufletul. Văzî că ziua asta e cea mai grea din vieța lor, și ca să le lămurească, zise prefăcut:

„Sst! Tăceți, că am *aranjat* tot,

— Da!“; făcî fetele, uitându-se neîncrăzător, dar cu un pic de veselie.

„Se înțelege, — grăi dânsul, — cum credeți că aș fi venit acasă, fără să hotărâsc cu dânsul la un bine. Cum m-a văzut a ghicit că n-am parale, și săracu, m-a amânat. Nici n-a ascultat din parte-mi multe ru-

Cei doi descoperitori ai polurilor: Peary, descoperitorul polului nordic și Amundsen, descoperitorul polului sudic.

găminți. Și a și dat ordin omului de încredere, ovreiașul acela slab care a fost la sechestru, să mă mai lase câteva zile“.

La asta femeilor le străluciră ochii de bucurie, totuș bătrâna încercă să zimbească, dar zimbetul i se oprî în colțul gurii, căci presimțirea amară mereu îi sfredeleă sufletul și par'că vorbea cineva în inima ei, că ziua aceea nu are să treacă fără o întâmplare rea, iar fetele grăiră:

„Bogdaproste! că am scăpat.

— Scăpat! Scăpat!...“ zise el, apăsând glasul, ca să le încredințeze mai mult.

„Bine că a dat Dumnezeu, — zise una din ele, — tare ne eră grijă.

— Nici o grijă“, și ochii lui îi pluteau în lacrimi, ar fi vrut să răcnească cât l-ar fi ținut gura, să spue că nu e adevărat, dar gândul să nu le facă femeilor inimă rea, abia se țină, decât trecu în altă odaie și oftă și grăi: „Ce-i de făcut! Ce-i de făcut!“ Deodată își scutură capul, se uită în oglindă și își luă o ținută nepăsătoare. Și își zise: „N-au să iee nici un scaun“. Și eși din casă, se duse peste drum la o crâșmă și ceru o cinzeacă de țuică, apoi se întoarse acasă.

Se făcuse orele două, se uită la ceasornic, și își zise: „Trebue să vie de acum...“

În adevăr, par'că un duh necurat îl duse chiar pe Jaques la tribunal, la orele două, de ceru el un portărel.

„Dar mai îngăduie-l domnule Jaques, — îi zise șeful portăreilor. — Mai îngăduie-l, că e om bătrân și nu are nici el acum, dar și-a plăti, că nu e cine știe ce mare sumă. A plătit el altele mai mari, dar încă pe astea. A fost chiar mai adineaori pe aici și m-a rugat, dar de, totul a rămas la dta. Și eră într'un hal, de mi-a fost mai mare mila de el. Are două fete... L-aș împrumută eu de aș putea. Mai îngăduie-l. Îngăduie-l pentru mine. De hatărul meu, până vre-o trei zile, că i-o trimite băetul și și-a plăti. Și apoi, vânzând lucrurile nu scoți banii nici pe jumătate...“

— Și apoi, — zise Jaques, — domnule portărel, par'că dumneatale și-i frate, sau mie, să-i dăm așa parale să-și plătească datoriile? Lasă-l că cum a vedeă că nu merge, repede scoate parale, că are, dar e rău de plată“.

Aici portarul nu mai avu ce zice decât: „Bine!“ Și puindu-și niște dosare în un dulap și închizând un sertar, băgă niște hârtii în geantă și dându-le unui scriitor, își luă jobenul și bastonul și grăi: „Adă o trăsură!“

Pe când se petreceau astea, Vasiliu nu-și mai găseă astâmpăr, deodată nu se mai văzû prin ogradă.

Jaques rămase la biurou și trimise un procurist, și pe la orele 3 și jumătate, portărelul însoțit de omul bancherului și delegatul tribunalului, urmați de două camioane, dară pe str. Foișor nr. 30, dar deodată portărelul tresări. La poarta undă puse sechestru lui Vasiliu, lume strânsă și țipete de femei. Ce-i acolo? Întrebară de un trecător și le spuse că nefericitul Vasiliu și-a făcut sfârșit zilelor cu o sfoară în pivnița casei și a lăsat o scrisoare, că o face numai să nu-și vadă și mobila vândută.

Șeful de portărei și-a ascuns fața în mâni și n-a vrut să mai înhainteze și întoarse birja la contuarul cămătarului, să-i spue și care tocmai îi așteptă cu nerăbdare. Și omul de încredere îi spuse ce s-a întâmplat și de ce.

Toți se așteptau la o durere, la o căință, la o compătimire din partea lui, dar când omul sfârși de vorbit, se înroși la față, se oșeri, pufni și strâmbă din nas, isbi cu palmele de biurou și grăi: „Cum se poate! Și câte parale n-am cheltuit...“ Apoi se liniști și, ca și cum nu s-a întâmplat nimic, se șterse de năcaz la ochi și grăi procuristului: „Scrie cheltuelile cu trăsura și camioanele la partea moștenitorilor!“

Schițe

I.

Arșiță, tăcere — 'n praguri
Câte-o babă, câte-un moș, —
Cere, în răstimpuri, ploaie,
Strigătul unui cocos.

Într'o curte ne 'ngrijită
Un copil și lângă el
Scurmă 'n van pământul negru
Două cloște și-un purcel

Iar în șanț o fetișcană
Ce păzește-un cârd de oi
Cată 'n brânci prin iarba arsă
Un trifoi cu patru foi.

II.

Miros de pământ, răcoare,
Pomi spălați de praf — lucesc
Pân' și pietrele din curte
La conacul boeresc.

Doar un băețel și-o rață
Într'un colț lângă zaplaz
Altfel înțeleg belșugul
Ploii rodnice de azi.

Și cu vocile 'nfrățite
Cântă slavă amândoi
Bălăcind într'o mocirlă
Ce-i spoaște cu noroi...

ELENA FARAGO

GRIGORE MANOLESCU*

— O reflecțiune asupra actorului. Autobiografia marelui artist. Familia lui Manolescu. Impresii din copilărie. La conservator. Ștefan Velescu și Manolescu. Inceputuri și mizerii. Millo și Manolescu. Un angajament fericit. Plecarea în turneu la Iași. —

Ce rămâne din viața și activitatea unui actor? Iată o întrebare, la care au răspuns cu tristețe, toți acei cari au fost fascinați de jocul minunat al unui actor celebru.

E un adevăr etern, pe care Jules Claretie l-a sintetizat pe o pagină imaculată din albumul lui Mounet-Sully, în 1886, când marele tragedian interpretează rolul principal din piesa Zaïre a lui Voltaire:

„De câteori nu s-a spus, că nu rămâne nimica din autorul dispărut, nici chiar un pic de fum, și tragedienii și comicii de câteori nu esclamează cu melancolie: „Nu va rămâne nimica din noi, din sforțările și scrutările noastre, din farmecul nostru, din exis-

* Un capitol din volumul care va apărea la finea lui Februarie, în editura librăriei Sococ et Comp.

GRIGORE MANOLESCU

tența aceasta, în care noi ne-am consumat viața, pentru a da viață operilor poezilor!“ Inșă un nume proiectat în viitor, un nume fixat în memoria oamenilor, nu e oare forma cea mai sigură, cea mai desăvârșită a gloriei?“

Nimeni nu va mai putea arăta vreodată jocul și mimica lui Rossi și a lui Talma, a lui Irving și Kainz, a lui Millo și Manolescu.

Toți acești corifei ai rampei au dus în mormânt marele secret al artei lor, după ce au entuziasmat până la delir seria de generațiuni contemporane, lăsând viitorimei regretul de a acoperi cu mantia de purpură a uitării, tocmai ceea ce ar fi trebuit să rămâe de model în evoluția teatrului universal.

Din cauză că arta actoricească se bazează mai mult pe tradiții, progresele ei sunt limitate în comparație cu celelalte arte, cari se inspiră direct dela creațiunile originale ale măștrilor.

Ș-acum când timpul, criticul care rânduește totul în lume, ne arată la ce se reduce activitatea unui actor, privind cu resemnare această vitrigie, să căutăm să punem în reflex de palidă lumină o viață, care altădată a strălucit așa de puternic.

Atât prinos de recunoștință mai putem aduce figurei dispărute!

* * *

Grigore Manolescu sintetizează apogeul, la care a ajuns arta dramatică românească.

Dânsul a fost pentru scena noastră, ceea ce a fost marele Talma pentru teatrul francez – un inovator.

Zile și nopți întregi a jertfit pentru studiere unei piese, căutând să o joace cu toate indicațiunile și fastul arătat de autor.

În trecut nimeni nu puneă atâta preț pe decor și rechiuzită. Montarea pieselor eră lăsată pe sama unor indivizi fără nici o cultură, încât din punct de vedere estetic, spectacolele lăsau mult de dorit.

Manolescu a fost cel dintâi care a adoptat principiile scenice, introduse în teatrul francez de Talma, cel mai genial artist după Molière. Se povestește, că la o reprezentație, Manolescu care eră prea scrupulos în aplicarea acestor principii, n-a voit să se ridice cortina o oră, până ce mașinajul nu a făcut să funcționeze o fântână arteziană așezată într'un decor feeric, cu toate că publicul pierzând răbdarea, vociferă cerând banii înapoi, crezând că nu se mai joacă piesa anunțată. Desigur că noile teorii au produs nemulțumiri printre actorii români, cari învechiți în obiceiuri rele, nu veneau la repetiții, apăreau pe scenă nedeghizați, cu rolurile neștiute, cu toate că printre ei se găsiu și talente reale.

Manolescu prin voința și geniul său neîntrecut, a luptat să ridice teatrul românesc la un nivel artistic

Grigore Manolescu în „Hamlet“.

superior, căutând ca dânsul se fie un exemplu de perfecțiune.

Nici un actor nu știa ce însemnează a studia un rol, până la Manolescu.

A creia din textul autorului o ființă vie, care să reprezinte personajul adevărat din piesă, eră o enigmă, pe care foarte rar un autor vechiu căută s-o deslege. Totul se reducea la inspirația momentului. Gest, mimică, joc de scenă, compoziție, vorbe neînțelese de elevii lui Aristia și chiar de generația lui Millo.

Manolescu rupe cu trecutul, studiind pe Hamlet zece ani. O putere nevăzută îl călăuzise în tainele acestui rol, de o compoziție genială, care va fi pentru toate timpurile suișul de glorie în cariera dramatică.

* * *

Marele artist a văzut lumina zilei în București, la 1857, Martie 28, într'o casă din strada bisericii Schitu Măgureanu, unde a fost botezat cu numele de Grigore. „Nașul meu, scrie dânsul într'o autobiografie, putea să aleagă mai bine, dar e un egoism permis nașilor, acela de a-și da numele la toți finii. Voi păstra un fel de aversiune contra nașului meu, că nu a putut să mă boteze: Frederik Lemaître, Delaunay, Rossi; dar necunoscându-i, a făcut bietul om ce s-a priceput.“

Părinții lui Manolescu se numiau Alexandru și Elisabeta.

Tatăl său a fost fiul medelnicerului Manole Bolineanu. La înființarea armatei române a intrat de bunăvoie ca serdar. În 1837 și-a dat demisia din ar-

MATEI MILO

Vederea generală a orașului Triest.

mată, însurându-se cu Elisabeta Rucăreanu, fata logofătului Gheorghe Rucăreanu din Câmpu-Lung. Din această căsătorie s-au născut: Florentina, soția defunctului avocat Alexandru Dimitriade din Buzeu; Mihai Manolescu, doctor în drept din Paris, fost procuror la Iași, apoi înaintat consilier la Curtea de Compturi; Gheorghe Manolescu, care a studiat științele politice și administrative la Paris, devenind funcționar superior la Ministerul de Domenii; Maria, soția defunctului maior Grigore Strâmbeanu; în fine Grigore Manolescu, celebrul artist.

Gustul de a îmbrățișa cariera dramatică, pare că l-a urmărit ca o fatalitate pe Manolescu. La vârsta de cinci ani, auzise vorbindu-se în casa părintească de teatru, dar niciodată nu-l văzuse cu ochii. Tot ce cunoștea acest copil precoce, erau saltimbancările din Târgul Moșilor. Intr'o zi trecând prin fața teatrului, unul din părinți i-a arătat edificiul. „Ce fel? Cugetai! O casă așa de mare pentru teatru? Va să zică acolo se petrec lucruri mari, de vremece le trebuie o încăpere atât de mare!“ D'atunci tatăl lui Manolescu nu mai avu liniște. Tăticule ai la teatru, — astea erau vorbele ce le auziă dimineața, seara, la masă, pretutindeni“.

Intr'o seară, bătrânul se hotărî se meargă la teatru. Bucuria lui Manolescu a fost extraordinară. Iată ce ne povestește dânsul: „Instalați într'o lojă de rangul al treilea, așteptam în tăcere ca să 'nceapă spectacolul. Se jucă „Lipitorile Satelor“ de V. Alexandri. Millo eră, bine înțeles, în vigoarea lui. M-am întors acasă visător, fiindcă tot ce văzusem pe scenă, îmi plăcuse mai puțin de cât policandrul cu lămpi de rapiță, la a cărui aparițiune, galeria da regulat un strigăt de admirație, amestecat c'un gest de satisfacție, căci eră semnalul că are să se ridice cortina. Singurul lucru care mă impresionă foarte mult, a fost uciderea lui Ion Teslarul din actul al doilea. Tot restul

piesei, n-am făcut decât să-mi zic că: Ion prin minune n-a murit, că trăește, că biata nevastă și copiii or să-l vadă, dar în zadar!..

Deabia acum înțeleg, de ce jocul celorlalți actori mi-au dispăcut. Credeam, că ei sunt de vină! După reprezentație, părinții mă asigurară că Ion Teslaru n-a murit adevărat, că dacă m-aș mai duce odată la teatru, l-aș vedea repetând ceea ce făcuse în acea seară. Având o idee aproximativă despre ce este un teatru, d'atunci adio zmeu, adio arșice, adio soldați de plumb!

„Teatru și iar teatru. Dacă făceam cunoștința vreunui băiat, la moment îi propuneam să facem teatru. Dumineca, mă duceam la cel mai bun prieten al meu, unde împreună cu alți copii, improvizam și jucam câte cinci piese pe seară. Ce vremuri fericite, ce visuri de aur ale copilăriei!“

Germenele artistic care stă ascuns în sufletul lui Manolescu, încolțise. Orice presiune din partea părinților, de a nu lăsa pe fiul lor să se facă „măscărici“, a fost de prisos, căci Manolescu prin o voință puternică, sfidând prejudecățile, a triumfat!

* * *

Familia lui Manolescu și în special tatăl marelui artist, nu voiă cu nici un preț să-l lase să apară pe scenă. Ca și părintele lui Millo.

Alexandru Manolescu, consideră teatrul ca un local de petrecere, iar actorii ca niște oameni fără căpătâiu.

Mare necinste eră atunci pentru o familie boerească, când unul din copii se făcea actor, sau cum zicea însuși bătrânul: „Comedianț care se joacă pe sfoară!“

Talentul lui Manolescu fiind mai puternic decât prejudecata, a căutat să-și facă loc, luptând cu eroismul tinereții contra unor principii învechite, căci teatrul, a fost și va fi școala pedagogică a poporului; iar actorul, rămâne marele său educator.

Grigore Manolescu care doreà să se facă actor, părăsește școala, înscriindu-se la Conservator. Micul fugar erà în clasa a doua gimnazială, când apare pentru prima oară în fața profesorului Ștefan Velescu, recitând c'un ton îngânat și peltic poezia „Sburătorul“ a lui Heliade Rădulescu. Colegii râdeau în hohote de îndrâzneala lui Manolescu, care stă împetrit, ascultând observațiunile aspre pe care Velescu i le făcea, îndemnându-l chiar să se lase de teatru, căci nu va putea să facă niciodată nimic.* Cine ar fi putut să bănuiască, că în corpul acela slab, disproporționat, cu brațe lungi, palme butucoase, picioare întoarse în lăuntru în formă de x, trăia germenul unui talent așa de puternic. Acest început nenorocit, nu descurajează pe Manolescu, care devenise acum obiectul de dispreț al colegilor triumfători. Gheauit într'un colț, ascultă în fiecare zi, lecțiile admirabile ce le făcea la Conservator Velescu. Nebăgat în seamă, ei învăța cu o sârguință mare toate rolurile, încât dacă lipseà un replicant, Manolescu îl înlocuiea cu succes, câștigând încetul cu încetul încrederea profesorului.

Într-o zi Matei Millo a fost invitat de Velescu, să-l vadă jucând elevii.

Prin fața marelui artist se perindară o serie de elevi, floarea Conservatorului, dar care nu mulțumiră de loc pe Millo. La sfârșit, Velescu puse să se joace și o piesă; lipsind un elev, acel rol neînsemnat a fost jucat de Manolescu cu atâta patimă, încât la un moment privirile lui Velescu se întâlniră cu ale lui Millo, întrebătoare și mirate. Manolescu mai recită, după dorința lui Millo, poezia „Sburătorul“, care făcând se lacrimizeze pe marele artist!***

„Pe lângă talentul pe care mi l-a dat Dumnezeu, sunt fericit că pot să prevăd și să aleg pe cel care e hiretisit ca și mine să joace pe scândurile blăstămate ale scenei.

Eu am descoperit, la clasul lui Velescu, pe Grigore Manolescu, acea figură unică din teatrul românesc, care îmi impunea respect și mă făcea să tremur de emoție, când îmi dădea replicile la Bossel.“***

După audițiunea dela Conservator, Matei Millo îl angajează pe Manolescu ca actor în trupa sa, plă-

* Anul 1872. Toamna. Mătușa-mea Teodorina, se împacă cu publicul craiovean și face trupă.

Pe când se pregăteau angajamentele, eu eram însărcinată cu corespondența. Printre alții, mi-aduc aminte că am scris, din parte-i, lui Petreanu, un bun elev al Conservatorului. Acesta n-a răspuns, — însă, ca un schimb întâmplător, am primit o propunere dela un coleg al său, Grigore Manolescu. Teodorina, a cerut referințe la București. Ștefan Velescu, care în nenumărate rânduri sfătuisse pe Manolescu să se lase de teatru, i-a răspuns că nu e bun de nimlea și atunci a fost angajat un oarecare Vasiliu.

(Aristizza Romanescu: 30 de ani, pag. 25).

** Într'o cronică teatrală din ziarul „Românul“, citesc următoarele: „Gesturile îi sunt măsurate și rotunde, ceea ce denotă studiu și inteligență... căci studiul, studiul psihologic, este indispensabil spre a înțelege și a interpreta simțimentele și pasiunile“. E părerea lui G. Dem. Teodorescu asupra lui Manolescu, când s-a produs la examenul de fine de an al Conservatorului, jucând pe Cimbru, din piesa „Influența Morală“ a lui G. Sion. (1873).

*** Rânduri dintr'o scrisoare a lui Millo, adresată lui Pantazi Ghica, prietenul său intim.

tindu-i opt galbini pe lună ca salariu. Erà un pas spre glorie, pas, pe care părinții lui Manolescu îl considerau ca o necinste adusă familiei. Tatăl său infuriat pe Millo, îl amenință pe artist cu parchetul, dacă nu vrea de bunăvoie să concedieze pe fiul său din trupă. Dar gestul de disperare al bătrânului Manolescu, făcut pe Millo să-și amintească de blăstemele și prigonirile familiei lui, care mersese până acolo, încât să-l șuere când apărî pe scenă, crezând că-l va descuraja de teatru. Ș-acum când aveà în față pe tatăl lui Manolescu, aceste amintiri îl făcură să zimbească cu amărăciune, căci cel care se ruga și-l amenință, nu reprezintă decât pe învinsul unor prejudecăți sociale!

„Despre fuga lui Grigore de acasă; mai întâi, nu se poate numi fugă, ci a plecat în înțelegere ce a avut cu tata și iată cum: Fiindcă părinții nostri nu voiau să-l vadă jucând pe scenă, găsind că ar fi o înjosire, (ca oameni bătrâni apucase alte timpuri și obiceiuri) tata a rugat pe Millo, care făcuse angajamentul cu dânsul, să nu-l primească în trupă, că-i nenorocește copilul. Millo i-a răspuns că nu poate face nimica, adăugând că rău face că se opune, căci el vede un mare talent în acest băiat. Bietul tata ne mai știind ce să facă și neputându-se obicinui cu ideea că băiatul lui ar fi să fie actor, s-a dus la parchet și a reclamat procurorului, cerând să-l aresteze ca fiu nesupus părinților săi; procurorul i-a zis că nu poate face aceasta, deoarece nu este caz de urmărire, când un copil își alege o carieră care nu convine părinților. Văzând tata că nu izbutește și pe calea aceasta, a hotărît de ai propune să-și aleagă una din două, ori rămâne în casa părintească urmând liceul în particular, ori se părăsească casa noastră, crezând că-l sperie. A preferat să plece, decât să se lase de teatru.“*

După acest incident familiar, Manolescu debutează pe scena dela Bossel, jucând jolul Tochenbouri din piesa *Un bal în lumea mare*, alături de Millo. Succesul a fost desăvârșit și toți cari asistaseră la reprezentație, a doua zi se întrebau, cine e tinărul artist care a caracterizat așa de bine acel rol. Millo mulțumit de achizițiunea făcută, îi ridică leafa și pleacă cu Manolescu la Iași.

Din acea clipă, Manolescu părăsește casa părintească, rupând orice relații cu tatăl său, putând deacum înainte singur să-și câștige existența și să înfrunte piedicile ce i s-au pus în drumul spre glorie.

„Mulți entuziaști și mulți idealști am întâlnit; dar atâta voință și dragoste de teatru ca la Manolescu, n'am văzut în cariera mea de artist!“**

Octav Minar.

* Dintr'o scrisoare adresată de Maria Strâmbeanu, sora lui Manolescu, autorului acestui studiu.

** Un fragment din aceeași scrisoare citată mai sus, adresată de Millo lui Pantazi Ghica.

Poezie

*Scalpire pururi fără vină, din razele ce-mi mor la geamuri,
De-aș fi trecut, ca orișicine strein întârziat pe drum...
Ci, ca 'ntr'un vis topit de farmec, cum ai știut să-mi râzi în treacăt
Culcându-mi leneș ochii 'n puful hlamidei tale de parfum!*

*Sub pulberea-ți bogată 'n glasuri, m'ai fulgerat atunci pe semne,
Cu'n picur doar din scânteierea eternelor păreri de rău,
Căci eu de-atunci, sub globul lămpii, ascult povața ta cuminte
Ș'adeseori mă simt în noapte că-s robul cântecului tău...*

*Cine-i fi tu, din care țară de m'ai cuprins așa cu brațul
Din încheștarea cărui astăzi zadarnic stărui să mă zmulg...
Rămân avânturile-mi mute pe urma clinchetelor tale
Și se topesc cum se topește argintul alb al unui fulg.*

*Să nu-ți fi cunoscut mireasma, sub care sufletele cântă,
Luam cărări mai ideale, aș fi mai fericit acum..?*

*Dar știu că 'n pașii mei de-o clipă pe lângă crucea dela poartă-ți
Aș trece azi ca orișicare strein întârziat pe drum!*

BCU Cluj / Central University Library Cluj T. MURĂȘANU

CRONICĂ DOCUMENTARĂ

APENDICITA

Ca toate lucrurile din lumea noastră civilizată, boalele își au și ele moda. Am avut până acum moda influenței, a migrenei, etc. De câțiva ani încoace boala cea mai la modă este apendicita.

Și moda aceasta e primejdioasă. Cât de numeroase sunt victimele pe cari le-a făcut ea! Trebuie să adăugăm însă că voința omului e streină de dânsa. Ce boală e apendicita? De unde vine? Care sunt cauzele ei? Iată despre ce ne vom ocupa în articolul de față.

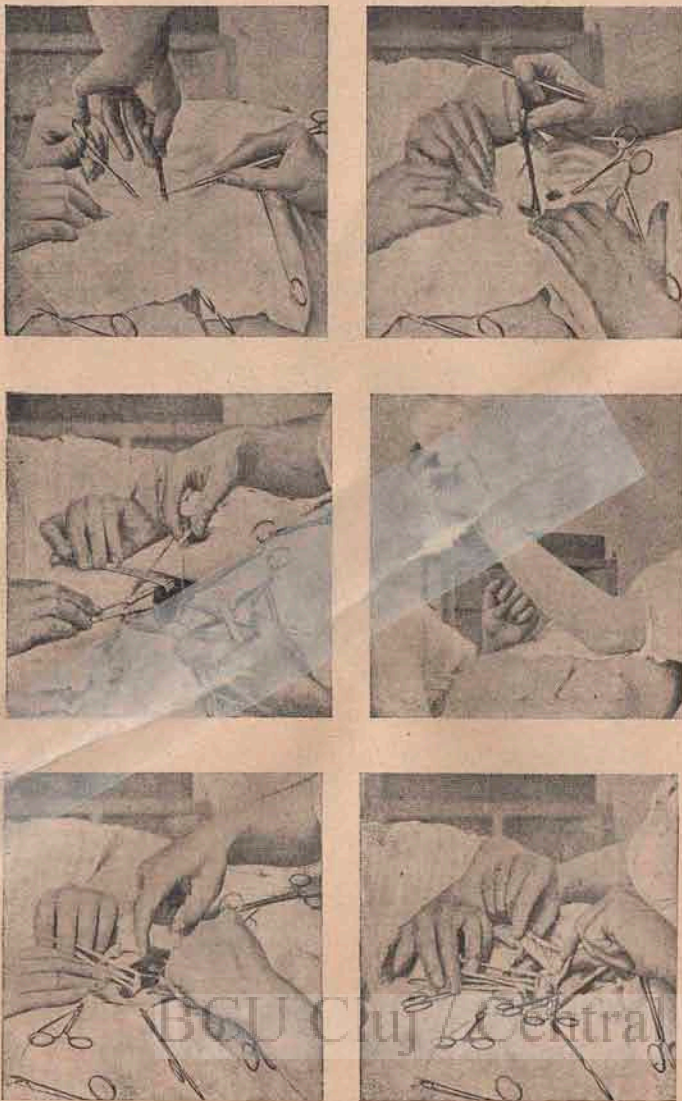
Că apendicita este o boală modernă, nu putem afirma; știm însă că ea este la modă. Nu e zi în care să nu cetim prin ziare că cutare ministru, cutare deputat, cutare actoriță celebră a fost operată de apendicită. Grație snobismului, pacienții sunt mulțumiți când suferă de ea. Nu s'a vorbit oare în timpul din urmă de o miliardară americană care își împodobește gâtul cu un medalion de aur și diamante în care păstrează apendicele pe care i l'a extras chirurgul?

Da, apendicita este o boală la modă. Eduard VII a murit de ea, și Gambetta de asemenea. Oamenii ce-

lebrî sau notorii cari au fost operați de apendicită sunt nenumărați. Nu se anunțase oare la începutul toamnei din ăstan că d. Niculae Iorga ar fi atins și el de o criză de apendicită? Din fericire svonul eră fals.

De vreo cinsprezece ani de când se vorbește de apendicită, s'ar părea că boala aceasta ar fi ușor diagnosticată de medici. Faptul însă nu este esact, și de aci primejdia într'adevăr serioasă a apendicitei.

Oare ce este apendicita? Ea este o infectare a apendicelui, adică a organului de grosimea unui creion și lung de 7—8 centimetri cari se află situat în josul intestinului gros. Apendicele este la rândul său, un intestin inutil care nu comunică cu nici un alt intestin, fiind închis în partea sa inferioară. Când se întâmplă ca vreo parcelă alimentară: o fărâmiță de pâine, un simbure de fructă, să între în apendice, ea târește după sine toți microbii pe cari îi conține. Se poate întâmplă că ea samănă în colțul apendicelui fără a provoca nici un accident. În unele cazuri însă, corpul acesta strein irită și inflamează mucoza care căptușește cavitatea apendicelui. Atunci simțim în partea dreaptă a pântecelui o mică tensiune dureroasă care trece în general repede și pe care nu o luăm în seamă. Dar când microbii cari au pătruns în apendice sunt răi, virulenți, patologici, ei formează cangrena, perforază apendicele

Diferite faze ale unei operațiuni de apendicită.

și își revarsă otrava în tot organismul nostru, după ce au infectat peritoneul care învălește organul apendical. În cazul acesta are loc apendicita fulgerătoare, care este aproape în totdeauna mortală.

Am scris mai sus că apendicita nu se poate recunoaște cu foarte mare ușurință. Să vedem așa dar cari sunt simptomele apendicitei normale sau nefulgerătoare, ca să-i zicem astfel.

Mai întâi simțim o greață generală, apoi dureri violente în pânțece, dureri tenace cari ne silesc să ne culcăm. În curând apar vărsături și friguri. Întreg pânțecele este dureros, dar mai ales în șanțul iliac drept. În cazul acesta o intervenție chirurgicală este necesară, cu condiția însă ca medicii să fie siguri de diagnosticul lor. Căci simptomele apendicitei se pot foarte bine confundă cu durerile pe cari le provoacă nefrita, cistita cari sunt boalele beșiceii, sau cu colicele hepatice, cari sunt boalele ficatului. După cum vedem, medicii se află într'o situațiune foarte delicată când au de diagnosticat apendicita.

Bine înțeles, că lucrurile se schimbă când e vorba de apendicita fulgerătoare. Simptomele ei sunt absolut sigure, dar intervenția chirurgicală nu mai poate nimic

în acest caz. Ea ar fi tardivă. Să vedem cum se anunță o apendicită fulgerătoare.

Ea ne lovește de cele mai mulțori în plină sănătate. În mijlocul unei plimbări, sau dimineața la școlare pacientul e izbit brusc de o durere violentă, excesivă, insuportabilă în pânțece, în partea lui cea dreaptă. S'ar spune că l'ar fi lovit un glonț de revolver. Aproape numai decât apar vărsăturile, niște vărsături verzui, pline de fiere. Respirația devine găfăindă, repede, frigurile se aprind și cresc mereu, inima slăbește și pulsul se face așa de slab și el, încât nu-l mai simți sub deget. Cu trăsăturile descompuse, livide, bolnavul nu mai e de recunoscut. O sudoare rece îl scaldă, el suferă în mod atroce. Toate aceste simptome se succed și se agravează cu o așa repeziciune încât, întocmai ca în urma unei otrăviri, bolnavul moare după puține ciasuri. Dar ce otravă e mai primejdioasă decât aceea a microbilor cari, găurind apendicele — gaura nu e mai mare decât un bob de linte! — pătrund în peritoneu și-l infectează.

Apendicita aceasta se numește apendicita supra-acută.

* * *

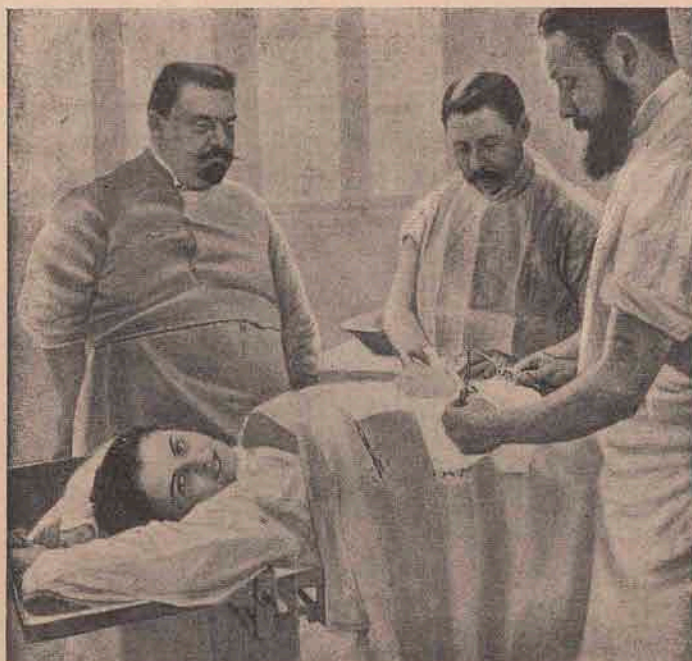
Ce ne interesează pe noi, e să știm din ce pricini se formează apendicita, și cum să facem a o evita. Astăzi s'a demonstrat că apendicita a existat în toate timpurile, dar că ea s'a înmulțit mai ales în epoca noastră, din pricina schimbării regimului nostru alimentar.

Mâncăm astăzi prea multă carne, și carnea, consumată în cantități prea mari îngreuiază funcțiunea intestinului și o complică. Carnea e de o mistuire grea, ea fermentează în intestine, le irită prin produsele chimice, adevărate otrăvuri, cari se formează în urma acestor fermentațiuni. În al doilea loc, carnea constipă; masele cari se acumulează în intestinul cel gros îl destind, îi inflamează mucoza și inflamația aceasta se propagă repede la invecinatul apendice.

Acum, dacă teoria aceasta ar fi exactă, dacă apendicita e într'adevăr produsă de abuzul de carne, boala aceasta ar trebui să fie foarte rară la oamenii mai săraci, deci mai sobri și cari mănâncă mai puțină carne. Și faptul acesta e cât se poate de adevărat. În general apendicita nu e boala nici a țăranilor și nici a lucrătorilor, ci a orășenilor cu dare de mână.

Se știe că țăranul mănâncă foarte rar carne. Ei bine, într'o statistică publicată de doctorul Stoicescu din București, găsim următorul caz foarte interesant: În spitalele rurale din România cazurile de apendicită sunt 1 la 22.000 de bolnavi, pe când în spitalele urbane, proporția se ridică la 1 caz numai la 234 de bolnavi! Așadar în România, apendicita este de o sută de ori mai rară la țărani decât la orășeni.

Doctorul francez Houssaye din Pont-Levoy, semnalează că în regiunea sa nu trăia înainte vreme decât un singur măcelar. Și timp de cincizeci de ani, tatăl său care a practicat medicina în acelaș loc, nu a semnalat nici un caz de apendicită. Astăzi burgul francez, numără trei măcelării fixe, două cărnățării și mai mulți

După operațiune. Chirurgul arată colegilor săi abcesul format la vârful apendicelui pe care l-a extras. Pacientul nu a fost cloroformizat ci cocainizat.

măcelari ambulanti. Și într'un răstimp de puțini ani doctorul Houssaye fiul, a avut de îngrijit nouă cazuri de apendicite, toate la burghezii din partea locului, oameni cari mănâncă în mod copios.

Dar afară de chestiunea cărnei, mai este un punct delicat pe care îl vom semnală totuș, în scopul de a evita apendicita și în scop de igienă. Sunt unii oameni cari nu ies regulat la garderobă, ci cari îndeplinesc acest act la câte două trei zile odată. Aceasta e foarte rău, căci drojdiile alimentare inflamează intestinul gros prin urmare și apendicele, de unde apendicita. Trebuie să ne îngrijim foarte bine și să recurgem la purgative ori de câteori nu ne simțim bine. Este înțeles însă că nici purgativele nu trebuiesc luate cu exces. Cea dintâi condițiune însă ca să evităm complicațiunile apendicitei, este să ne adresăm doctorului ori de câteori simțim simptome îngrijorătoare.

Când apendicita este luată la vreme la răspăr, putem fi siguri de însănătoșire. Operațiunea ei este astăzi sigură, grație progresului chirurgiei. Ea poate avea loc asupra oricărui bolnav, chiar asupra aceluia căruia cloroformizarea i-ar fi fatală. În acest caz oamenii de știință recurg la cocainizare, adică la amortirea organelor cari trebuiesc operate — și atunci pacientul poate asista cu ochii deschiși, cu mintea limpede și fără nici o durere la spintecarea propriului său abdomen.

D. M.

Rugăm pe onorații noștri abonați, cari nu și-au reînnoit încă abonamentul pe anul curent, să binevoiască a-l reînnoi, ca să nu fim nevoiți a le sistă trimiterea revistei.

Domnița

Vioarei din Bihor

Un chiot pe vale și zboară
Cu trăznetu 'n suflet arzând
Călare pe roibul sălbatec —
De iute ce-i este nebun...
Să-și afle domnița fugită,
Dar nimeni nu-i zice: drum bun,
Căci nimeni nu-i știe arsura,
Ce inimă are, ce gând?

Alesul aleșilor lumii
De-o mie de ori năzdrăvan,
În sânge-i sporește viața
Ce-o are 'nverzitul stejar,
Nu-i altul în lume să-i stee
O clipă în cale măcar,
Cu stânga își ține fugarul
Ce-l strigă pe nume: Șoiman.

În două el spintecă târgul
Și-l lasă în urmă mereu.
La geamuri luminile albe
Cu târgul în urmă se stâng.
El știe că astăzi doi tineri
În brațe puternic se strâng
Și-i crește năpraznic mânia
Și-și simte răsuflul mai greu.

Cum scapără 'n noapte copita
Și zvârle piتریșul scântei
Nu-s ape destule să curgă
Să-l fină din goană pe loc.
Tof una se face cu drumul,
Aleargă fugarul de foc,
Să-și ducă stăpânul mânia
Pe urma viclenei femei. —

De-oparte-o lumină tâzvie
În noapte răsare clipind
Ca ochiul cel roș de bălaur —
Acolo-i domnița 'n castel.
Ușoară ca fulgul de Marte,
Cu mijlocul tras prin inel,
În groaza păcatelor fugii
Se vede pe altul iubind.

Ajunge la poartă stăpânul,
Descalcă roibul spumos
În mână el vântură strașnic
Un paloș în aur țintit,

Să-i rupă, să-i sfășie haina
Să verse și sânge iubit,
Să-i zmulgă podoaba din creștet,
Să-i calce podoaba pe jos!

Cu pumnul fărâcă zăvorul
Și-n țândări azvârle în sus
Portița de vieme 'n cuiată
Și intră cu brațul înlins.
I-l frige arsura din peptu-i
Ca focul din iadul nestâns
Și-o lacrimă limpede varsă:
E plânsul norocului dus.

Mai aprig un vifor ca dânsul
Nu este în lume, n'a fost.
El scoate fășanele ușii,
Cu brațul trăznește 'n pridvor:
„Să iasă domnița, să vină,
Căci râde întregul popor!
„Domnița mă fură, domnița
„Își uită de casă, de rost!“

Din fundul cămării pășește
Domnița cu părul desprins,
Ca trestia, naltă, subțire
Se 'ndoaie pe spate domol,
În mersu-i de leagăn răsare
Și vârful piciorului gol.
Ea știe să 'nvingă stăpânul
Să 'nvingă pe cel neînvinș.

Cu ochii de fulgere roșii
Cu paloșu 'n dreapta ținut
Cu trupul ca jarul-văpae,
Se uită stăpânul ca 'n vis:
Domnița în sală 'nflorește
Ca luna prin geamul deschis,
Frumoasă ca basmul iubirii
Și astăzi de nimeni știut.

„Hai, vino, domniță, cu mine,
„Să mergem la cuibul cinstit
„Eu știu slăbiciunea femeii
„De-aceia greșala ți-o iert.
„Nu vreau cu mânia ascunsă
„Odată măcar să te cert!..
„Domniță, din basmul iubirii
„Și basmul de mine-i trăit!“

VOLBURĂ POIANA

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

XII.

— 8 —

Răspunsul lui Ieroboam.

În apropiere s'auzi țipetul goarnelor.

— Deșteaptă-te, Nabuzar! Vine Suhor și-ți aduce
răspunsul lui Ieroboam.

Îl scuturau cu putere, dar Nabuzar mormăia som-
noros:

— Ce este?...

— Trezește-te! Ieroboam...

Nabuzar se ridică:

— Unde e?

Privi în jur cu ochii tulburi:

— Aduceți-mi calul și paloșul; îl omor...

— Ce te umfli în pene, curcan îngâmfat? — în-
trebă Bilbo. — Ce-ți iei aere de leu, când tu ești laș
ca un iepure. Te învăț eu, cum se învârte arma, vino
numai! — strigă el, imitând gesturile lui Ieroboam.

Nabuzar îl privi și nu-i răspunse. Suhor intră
și-i anunță:

— Viteazule, ți-am împlinit porunca. L-am chemat
la duel...

— Pe cine?

Și căscă plictisit.

— Pe Ieroboam și pe toți vitejii Betuliei.

— Da, da, — și?

Ieroboam îți trimite vorbă, că primește duelul, și
că mâne, când soarele va străluci pe culmea Chelmo-
nului, el își va spăla mâna în sângele tău...

— În sângele meu? — izbucni Nabuzar.

Clipea din ochi repede, cuprins de o furie fără
marginii. Suhor urmă:

— Ieroboam îți mai trimite vorbă, că nimeni nu
poate scăpa de soarta lui; nici tu, nici el... Și că îți
dorește reușită la duel...

— În sângele meu, — repetă Nabuzar, căci nu-
mai eșii din minte, solia lui Ieroboam, că-și va spăla
mânile în sângele lui, când soarele va străluci pe cul-
mea Chelmonului.

Își bătù pieptul, infuriat:

— Așteaptă, nevârstnicule! Lancea mea te va
despică în două și nu se va opri până în soare, des-
picându-l și pe acesta.

Răseră cu toții, mai ales Bilbo, de lăudăroșia asta.
Holofern întrebă pe Suhor:

— Ce veste-i în Betulia?

— E o luptă mare între partide. Ne-au dat dru-
mul înlăuntru și am văzut și noi.

— Cum asta?

— Mulțimea se înghesuște pe ulițele strâmte și
cere urlând: moarte... Capul însângerat alui Abiezer e
atârnat deasupra porții.

Holofern căscă ochii mari.

— Ce s'a întâmplat?
— Achior, regele Amoniților, a descoperit trada-
rea lui Abiezer, și poporul l-a ucis.

Holofern scrâșni din dinți:

— Vai ție, Achior!

Se gândi puțin, apoi adause:

— Dealtfel piară toți trădătorii, cari își vând nea-
mul. Bine i-au făcut!.. Poți merge...

Suhor se închină și ieși cu gorniștii.

— În sângele meu? — s'auzi încă odată glasul
lui Nabuzar.

Holofern zise încet, cu gândul la Abiezer:

— Destinul ne ajunge pe toți.

Regii aproară, clătînând din cap. Bilbo arătă spre
Nabuzar:

— L-a ajuns și pe nenorocitul ăsta. Nu-l vedeți
cum se luptă! Dar vinul e mai tare...

Se plecă la urechia lui:

— Ți-ai pierdut mintea, fățul meu... Și asta e
mare nenorocire, căci beutorul prea lacom, nu însăto-
șază niciodată după adevăr.

Holofern porunci, cu un gest, să umple cupele
de aur...

XIII.

Povestea femeii celei frumoase.

Se apropiă un convoiu din tabăra căruțașilor. Gar-
diștii aduceau două ovreici.

Holofern făcù semn, să le dea drumul în cort.

Soldații intrară cu prizonierele și comandantul
gărzii spuse.

— Stăpâne, braț puternic al Babilonului! Aceste
două ovreici sunt prizoniere...

Un murmur năbușit s'auzi. Priviau cu toții auriți
la femeia distinsă, care eră de o frumusețe orbitoare,
și în hainele ei sfârticate. Holofern o privi cu încordare.

Eră înaltă și sveltă ca olivul și totuș gingașă, ca
crinul; fața ei eră albă puțin roza, ca culoarea pierse-
cilor de Armenia; ochii ei mari de un vânăt adânc, ce
bate în negru; buzele ei mici și roșii, senzuale, ca un
fruct cărnos, desfăcut, în care strălucia șiragul dinților
de mărgăritare; părul ei bogat îi imprejmuiă fruntea ca
o splendidă coroană de bronz. Eră ca o dulce și ade-
menitoare vedenie de vis...

În hainele ei rupte, eră asemenea unui înger gonit
din cer.

Gardistul spuse:

— Eram de pază lângă fântâna cea din urmă,
când am auzit niște țipete. Atunci am observat, că a-
ceste două femei fug spre noi, urmărite de luptătorii
betulieni, cari asvârleau în urma lor săgeți.

Holofern întrebă:

— Cine sunteți?

Ele se prosternură în fața lui:

— Puternice stăpâne, eu sunt Iudita, și aceasta e
servitoarea mea, Lia...

Glasul ei eră dulce ca harfa cerească a heruvimi-
lor. Holofern se însenină, căci glasul acesta îi străbătea
sufletul.

— Ești din Betulia?

— Da...

— Cine ești și ce ai săvârșit, de te alungă chiar
ai tăi?

— Sunt rudă cu Abiezer... Poporul l-a omorât,
căci un om cu numele Achior l-a acuzat cu tradare...
l-au împlântat capul într'o lance și l-au atârnat pe
poarta cetății.

Plângea.

— Dar nu s'au îndestulit cu omorârea lui. Au
măcelărit pe toate rudele lui, fără a cruță nici pe co-
pilul din fașă, ca să nu mai rămână nici un picur din
sângele vânzător...

Plângea cu hohot; servitoarea plângea și ea.

— Și pe mine m'au căutat, să măucidă, dar am
scăpat amândouă, într'o clipă norocoasă, prin poarta din
dos. Am voit să mă reîngiez în Ierusalim, unde am multe
rude distinse... dar m'a observat un paznic, a suflat
goarna și s'au pornit pe urma noastră. M'am întors apoi
și am luat-o la fugă spre tabăra voastră, ca să mor mai
bine de armele Asirienilor...

Se târi spre Holofern:

— Stăpâne, cred că tu ești domnul taberii... Te
implor, ca în mânia ta dreaptă, să nu ne chinuești în-
delung. Isprăvește repede cu noi...

Tremură în tot trupul; Holofern îi răspunse cu
blândețe:

— Iudito nu te teme, nici tu servitoare, căci arma
răzbunătoare alui Holofern nu atinge femei...

— Stăpâne... tu ești dar Holofern?

Iudita își plecă ochii rușinate. Holofern răs:

— Da, eu aș fi... De ce îți pleci ochii? Ori sunt
așa de pocit, încât nici nu poți privi la mutra mea
întunecată?

— O, viteazule cu braț înfricoșat, nu mă batjo-
curi, căci nu sunt vrednică nici să-ți desleg curelele
încălțămintelor...

Bilbo sta ghemuit și privi cu stăruință la cele
două femei. Ochii lui verzui străluciau vicleni, ca ai
șarpelui... Holofern își întinse mâna:

— Veselească-se inima ta, Floarea Betuliei, căci
vi se dă îndurare. Ridică-te!

Iudita se închină și mai adânc.

— Stăpâne.

— Ridică-te, când îți spun...

Un soldat sări la Iudita și îi strigă:

— Nu auzi, ce-ți spune steaua Babilonului?

O apucă și o ridică brusc dela pământ. Iudita
privi la ostaș cu spaimă:

— Sunt slabă — zise pe limba asiriană — picioa-
rele mi se împletecesc...

Holofern sări și-și clătina capul, încât îi căzù dia-
dema de aur:

— Un milion de zei! Ticălosule... Cum cutezi să
te atingi de această femeie, când eu i-am dat grație.

Și făcù sămn soldaților:

— Duceți pe acest mișel și-i tăiați capul, ca să
rămână ca pildă înaintea oastei babiloniene.

Soldatul se prosternu în fața lui Holofern; ceia-
lalți îl înhățară.

— Duceți-l!

— îndurare... — imploră osânditul.

Dar nu i s'a dat.

— urmează —

Geniul

Nu odată întâlnim în cărți, reviste și ziare, și auzim în discuții termeni ca: „mânile lui geniale, ochii lui geniali“, „vocea-i genială“, etc. — și suntem așa de obișnuiți cu aceste asociațiuni de cuvinte, încât nu le mai luăm în seamă, adică le considerăm ca pe ceva consacrat.

Și facem foarte rău. Nu trebuie să fim nici indulgenți și nici indiferenți față de incorectitudinile de limbă. Cu cât vom ști să prețuim și să purificăm limba ce o vorbim, cu atât mai mult vom merita calificativul de civilizați și de culti. Ceea ce ne deosebește de restul creațiunii este mai ales facultatea pe care o avem de a ne exprima prin cuvinte. Limbajul nostru este tot ce posedăm în noi mai omenesc. Să-l perfecționăm cât se poate mai mult. Să ne dăm seama de valoarea fiecărui cuvânt. Să ne clarificăm expresiile, să le simplificăm, să le înobilăm. Acela care obișnuște a se exprima cu precizie va cugeta cu limpezime. Să evităm cu energie incorectitudinile și vulgaritatea din limba în care ne rostim. Vulgaritatea este de fapt, o chestie de educațiune, dar incorectitudinea e afacere de obicei și o întâlnim adeseori la oameni destul de culti.

Așa bunăoară, ne-am obișnuit, după cum am scris mai sus, să cetim și să auzim adjectivul genial unit cu substantivele cu cari el concordă mai puțin. Când se spune o minte, o inteligență genială, asociația e potrivită; dar nu cunosc nimic mai ridicol decât cuvintele: o voce genială sau niște ochi geniali.

Ce este geniul, acest cuvânt fascinator, care evoacă în noi de câteori îl rostim o noțiune de admirație, de venerațiune, de respect? Definiția lui clasică ar fi cam următoarea: geniul e cel mai înalt grad de perfecțiune la care pot ajunge anumite facultăți omenești... Orice facultate omenească? Nu, de sigur, ci anumite facultăți intelectuale ale noastre. Într'un cuvânt, geniul se poate

aplică exclusiv la mijloacele noastre spirituale și sufletești, la duhul nostru creator și de observațiune. O carte este genială când autorul a cheltuit pentru a o scrie cele mai înalte calități de cugetare, de evocare sau de observație. Un tablou este genial când artistul a pus întrânsul niște supreme însușiri de viațiune. O descoperire se poate numi genială când omul de știință căreia îi aparține a dat dovadă de cel mai ascuțit spirit de calcul și de observațiune întru degajarea elementelor ascunse ale naturei. Dar mâna scriitorului nu poate fi genială, nici ochiul pictorului, și nici bicepsii omului de știință. Mâna autorului a scris ce i-a dictat creierul său, ochiul artistului a văzut și reprodus ce i-a sugerat sufletul său și mușchii savantului au mânăit aparatele de laboratoriu după poruncile rațiunii lui. Se poate spune, după cum am scris, o minte, un spirit genial, și chiar o frunte genială, căci din acest cuvânt înțelegem creierul pe care-l adăpostește fruntea. Dar mâinile, ochii, glasul nu pot fi niciodată geniale, nici chiar când e vorba de glasul unui tenor. În cazul acesta, de ce n'am zice și un picior genial, un tors genial, niște mustăți geniale?

Când ascultăm pe un om de geniu, ne este permis să spunem, că cuvintele lui sunt geniale, dar nu și vocea sa. Putem scrie deasemenea „în ochii lui strălucea geniul“, adică acel reflex intim și abstract al sufletului și al minții omenești, care se resfrânge în privire. Afară de creier însă, nici unui organ al nostru nu i s'ar potrivea calificativul: genial.

Să înlăturăm dar, pe cât vom putea incorectitudinile de limbaj. Aceste incorectitudini sunt de două feluri: grosolane și subtile. De cele dintâi nici nu mai vorbim, căci ne închipuim a ne adresa unor cetitori culti. Îi facem însă atenți asupra incorectitudinilor de al doilea fel, pe care le-am ilustrat mai sus ca un exemplu. Ele nu ne sunt plăcute. Înlăturarea lor va obișnui inteligența noastră cu precizuirea, cu sobrietatea, cu eleganța. Să o exersăm în acest sens.

A. C.

Cărți primite la Redacție:

Dr. H. Petra-Petrescu: Revista teatrală, anul I. nrul 1. Abonamentul 3 cor. pe an. Apare la 3 luni odată.

Gav. Todica: Hades, studiu de filosofie. Prețul 1 cor. De vânzare la „Librăria Națională“ S. Bornemisa, Orăștie.

O O O

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

S. T. F. Poezia dv. are o formă prea greoaie și un stil prea puțin poetic. Ne-publicabilă.

G. B. „Suferința“ nu face pentru publicul nostru cetitor. Altele ca cea dinainte, publicăm cu drag.

Fl. Marin. „Blestemul“ e mai de grabă o povestire în felul celor scrise de Dragoslav, decât o noveletă, cum îți place dumneaitale s-o numești. Ca concepție e succasă și brodarea subiectului e destul de reușită, deși nu destul de interesantă. Forma însă lasă de dorit și stilul nu-i nici poporal cu desăvârșire și nici destul de literar. Într'o gazetă poporală ar intra, dar pentru o revistă nu face. — Noi credem, că mai târziu o să puteți da lucruri mai bune, publicabile.

O O O

Scoarțe pentru Căsinzeana.

Abonații noștri, cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă, sunt rugați să binevoiască a ne trimite cu reînnoirea abonamentului deodată 2 cor. 20 fil. Scoarțele se vor comanda numai pentru acei abonați, cari ne trimit prețul lor până la sfârșitul lui Februarie. Scoarțele se vor espedia în luna Martie, franco.

Depozit românesc

de

PIANE ȘI ARMONIURI

în Sibiiu, str. Cisnădiei 7.

Piane și pianine din cele mai bune fabrici din Austria și Germania, în nuc mat sau poleit, în lemn negru, mahagon, palisandru veritabil, construcțiune modernă, cadru pancerat, agrafe, moderator etc., — se pot cumpăra cu preț foarte favorabil în depozitul meu. Transportul și pachetarea sunt gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu distincă stimă:

TIMOTEI POPOVICI,

profesor de muzică

Sibiiu—Nagyszeben

Strada Cisnădiei 7.

1-

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“
S. Bornemisa, a edat un
splendid tablou național, tipă-
rit în color, în mărime 47/59
cmetri, reprezentând măreafa
clipă istorică:

**Intrarea
lui Mihai Viteazu
în Alba-Iulia, la 1599.**

E o foarte frumoasă po-
doabă pentru oricare casă ro-
mânească și e cel mai bun
cadou, ce se poate face la ori-
ce prilejuri. Prețul unui esem-
plar e cor. 2.50, franco. La o
comandă de 10 exemplare, se
trimit franco, pentru numai
21 coroane. — Cereți-l dela

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

**Colecțiile
„Cosinzenii“**

de pe anul I. și II. se
pot comandă dela admi-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 15.— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela în-
ceput, le capătă amândouă colec-
țiile pentru suma de 13 coroane.

**Horea,
Cloșca,
Crișan,**

cei trei capi ai revoluției țărănești
din 1784, i-a tipărit într'un splen-
did tablou colorat, după portre-
tele originale dintr'un muzeu, „Li-
brăria Națională“ S. Bornemisa,
și i-a pus în vânzare pentru suma
de cor. 2.50 franco; și cor. 2.75
franco recomandat.

Cei ce doresc să aibă o
icoană națională

în casă, care să le vorbească de
una dintre cele mai dureroase pa-
gini ale neamului nostru, să co-
mande acest tablou, care e unic în
felul lui și e vrednic să stea pe
păretele oricărei case românești.

La o comandă de 10 ecsem-
plare se trimite franco recomandat
pentru numai 21 coroane, în loc
de cor. 27.50. A se comandă la

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“
S. BORNEMISA
în ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

„Librăria Națională“ S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

Ion Agârbicean: Schițe și povestiri	cor. 2.—
Liviu Rebreanu: Frământări	1.50
N. Zaharia: Tipuri sociale	1.50
„ Cugetători și literați streini	2.—
„ Viața lui Traian Demetrescu	1.—
„ Tolstoi	0.30
„ Cuceritorul de inimi	0.20
„ Psihologia prostului	0.20
„ Frica de moarte	0.20
I. U. Soricu: Florile dalbe, poezii	2.—
Natalia Negru: Mărturisiri, nuvele	2.—
Dostoiewsky: Amintiri din casa morților, roman	1.50
Novicow: Emanciparea femeii	2.—
V. Eftimia: Cocoșul negru	2.50

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.